

Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал

З. Столяренко Л. Д. Педагогическая психология / Л. Д. Столяренко. – Ростов-н/Д : Фенікс, 2003. – 364 с.

О. П. Липецький,
м. Київ

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ГУРТКАХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ТА ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО НАПРЯМІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено розкриттю аспектів реалізації компетентнісного підходу в гуртках науково-технічного та дослідницько-експериментального напрямів позашкільної освіти.

Ключові слова: базові компетентності, технічна творчість, науково-дослідницька діяльність учнів, колективна та індивідуальна робота учнів.

Оновлення сучасного суспільства ставить перед освітньою системою нові завдання щодо змісту і форм позашкільної освіти. Перехід до сучасних методів навчання з використанням компетентнісного підходу потребує оновлення змісту навчально-виховного процесу.

Домінуюча роль у навчально-виховному процесі позашкільного навчального закладу належить діяльнісному підходу, сутність якого полягає в реалізації на практиці здобутих учнями знань, сформованих умінь та навичок у конкретній життєвій ситуації. За такого підходу зміст навчально-виховного процесу розглядається як педагогічна модель соціального замовлення, в якій концентруються тенденції розвитку і становлення особистості з високим рівнем знань, умінь та практичних навичок. [4].

Узагальнюючим результатом організації навчально-виховного процесу на зазначених засадах є формування базових компетенцій у вихованців позашкільних навчальних закладів.

Практичну реалізацію компетентнісного підходу, формування компетентностей особистості у педагогіці розкрили в своїх працях зарубіжні учені Р. Бадер, Д. Мертенс, Б. Оскарсон, А. Шелтен, російські вчені В. Болотов, А. Вербицький, І. Зимняя, О. Лебедев, Н. Радіонова, А. Хуторський та інші. Складові реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі вивчали українські вчені І. Бех, Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Локшина, Л. Масол, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пошетун, О. Савченко та інші. У позашкільній освіті компетентнісний підхід розробляли російські та українські науковці О. Биковська, О. Беляєва, В. Вербицький, Л. Вотякова, А. Золотарьова, О. Лебедев, В. Мачуський, Г. Пустовіт.

У процесі навчання, саморозвитку та практичної діяльності вихованців, пов'язаної з вирішенням практичних наукових або проектно-технологічних задач, формуються відповідні типи наукового (дослідницького) та технічне мислення.

Серед базових компетентностей, що становлять основу реалізації компетентнісного підходу в позашкільній освіті науково-технічного та експериментально-дослідницького напрямів, ми вирізняємо такі компетентності: пізнавальну, яка забезпечує оволодіння знаннями і поняттями

про культуру, природу, техніку і суспільство, отриманими в процесі практичної перетворювальної діяльності, та проектно-технологічну, що забезпечує формування теоретичних знань і практичних вмінь та навичок особистості в процесі створення матеріальних об'єктів.

Формування базових компетентностей, на нашу думку, передбачає розвиток творчої діяльності учнів, їхніх здібностей, нахилів і уяви та створення відповідних умов для набуття позитивного досвіду взаємодії особистості учня з інформаційно-комунікаційним середовищем [5].

Формування *пізнавальної* компетентності передбачає, що учні повинні отримати знання та практичний досвід з основ наукового дослідження, опанувати методику організації та проведення експерименту, вміти опрацювати отримані результати та робити висновки. Вона охоплює формування практичних умінь та навичок роботи з різноманітними приладами та обладнанням; розвиток практичних умінь та навичок застосування здобутих знань у процесі творчої діяльності; набуття досвіду власної наукової діяльності; розвиток дослідницьких здібностей, просторового та логічного мислення; Формування потреби у творчій самореалізації та виховання моральних якостей, громадянської позиції, працелюбності, творчого ставлення до праці [7].

Провідною у змісті освіти науково-технічного напрямку позашкільних навчальних закладів є *проектно-технологічна компетентність* – здатність учнів застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності. Така компетентність передбачає оволодіння ґрунтовними знаннями і практичним досвідом у сфері сучасної техніки та технології, графічної грамотності, конструкторської, винахідницької та експериментальної роботи, формування практичних вмінь та навичок конструкторської, винахідницької, дослідницької та експериментальної роботи та практичне застосування здобутих знань при виготовленні технічних об'єктів; розвиток конструкторських та дослідницьких здібностей; набуття досвіду власної творчої діяльності. Розвиток просторового та логічного мислення, пам'яті, уяви, координації рухів; Формування і розвиток самостійності, наполегливості, відповідальності та працелюбства. Базові компетентності сприяють професійному самовизначенню та вибору майбутньої професії з урахуванням власних інтересів та здібностей.

Реалізація компетентнісного підходу в системі позашкільної освіти, а саме з науково-технічного та дослідницького напрямів передбачає розроблення та впровадження у навчально-виховний процес навчальних програм нового типу, які повинні забезпечити формування зазначених базових компетентностей у вихованців позашкільних навчальних закладів.

З цією метою розроблена експериментальна програма “Юний дослідник та інженер”. Ми виходили з того, що технічна творчість учнів – це вид діяльності, внаслідок якої створюються технічні об'єкти з ознаками корисної та істотної новизни.

Головною метою навчання у гуртку ми ставимо набуття учнями компетенцій у вирішенні технічних задач, які через поступове ускладнення та за умови отримання нових знань і розвитку пізнавальної самостійності, повинні сформувати технічне мислення і, як узагальнюючий результат, через

самостійну практичну діяльність сформувати базову проектно-технологічну компетентність.

Список використаної літератури

1. Про позашкільну освіту: Закон України // Позашкільна освіта в Україні (нормативно-правові акти). – К. : НЕНЦ, 2002 – С. 3–32.
2. Концепція позашкільної освіти та виховання // Шкільний світ. – 2005. – №101 – 102. – С. 3–7.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – (Кн.1) – 206 с.
4. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці / І. Д. Бех // Виховання і культура. – 2009. – № 1–2. – С. 5–7.
5. Биковська О. В. Реалізація компетентнісного підходу в позашкільній освіті О. В. Биковська // Позашкільна освіта та виховання. – 2007. – № 2. – С. 7 – 17.
6. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання: кн. 1: теоретико-дидактичний аспект / Г. П. Пустовіт. – Миколаїв, 2010. – 270 с.
7. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Ученик в обновляющейся школе: сборник научных трудов. — М. : ИОСО РАО, 2002. — С. 135–157.

Г. Г. Маруніна,
м. Київ

**ФОРМИ ТА МЕТОДИ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ГІДНОСТІ
ДОШКІЛЬНИКІВ**

У статті розкрито сутність методів виховання культури гідності старших дошкільників в умовах ДНЗ.

Ключові слова: *методи виховання, культура гідності, старші дошкільники.*

Актуальність дослідження основ культури гідності в старшому дошкільному віці зумовлена потребою виховання громадянина суспільства з розвинутим почуттям власної гідності. Виховання первинних моральних якостей у дошкільників – проблема суспільного характеру.

Різні аспекти означеної проблеми відображено у наукових працях І. Беґа, О. Кононко, Н. Дятленко, В. Котирло, М. Лісіної, А. Сілвестру та інших. У вітчизняній педагогіці проблема виховання гідності у дітей висвітлювалась у роботах А. Макаренка, В. Сухомлинського, О. Захаренка, І. Синиці, С. Удовиської, Н. Чиренко.

Так, у Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні закладено поняття про “гідність” як провідну якість особистості. Вона проявляється у здатності поводитися самостійно, мати власні погляди, не погоджуватись із несправедливою оцінкою своїх якостей та досягнень, уникати або чинити опір приниженням та образам, здатності доводити власну правоту, самостійно регулювати свою поведінку. Як природний механізм самозбереження особистості, що допомагає дошкільнику бути соціально компетентним, свідчить про повноцінний особистісний розвиток змістовних ліній “Я - психічне” та “Я - соціальне” сфери життєдіяльності “Я Сам” [1].

Аналіз психолого-педагогічної та філософської літератури дав нам змогу